

PRESEK

List za mlade matematike, fizike, astronome in računalnikarje

ISSN 0351-6652

Letnik **19** (1991/1992)

Številka 1

Strani 46-49

Dragoljub M. Milošević, prevedel in priredil Mirko Dobovišek:

O KOLINEARNOSTI TREH TOČK

Ključne besede: matematika, geometrija.

Elektronska verzija:

<http://www.presek.si/19/1075-Milosevic-Dobovisek.pdf>

© 1991 Društvo matematikov, fizikov in astronomov Slovenije

© 2010 DMFA - založništvo

Vse pravice pridržane. Razmnoževanje ali reproduciranje celote ali posameznih delov brez poprejšnjega dovoljenja založnika ni dovoljeno.

O KOLINEARNOSTI TREH TOČK

Učenci se že zelo zgodaj srečajo s pojmom kolinearnosti. Če točke ležijo na isti premici, rečemo, da so kolinearne. Namen tega sestavka je, pokazati, kako kolinearnost lahko opišemo s pomočjo vektorjev. Najprej bomo povedali, kdaj so tri točke kolinearne, nato pa bomo trditve uporabili v dveh zanimivih primerih. Vektor od točke A do točke B označimo z $\overrightarrow{AB}$, dolžino tega vektorja (dolžino daljice med A in B) pa z $\overline{AB}$.

Trditev. Če so A , B in C tri kolinearne točke, $A \neq C$ in O poljubna točka, potem obstaja realno število k , da velja:

$$\overrightarrow{OB} = (1 - k)\overrightarrow{OA} + k\overrightarrow{OC} \quad (*)$$

Če je $0 \leq k \leq 1$, je točka B na daljici AC .

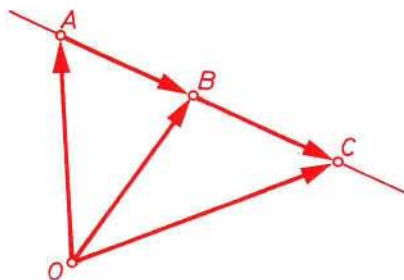
Dokaz. Naj bodo točke A , B in C na isti premici (slika 1). Ker sta vektorja $\overrightarrow{AB}$ in $\overrightarrow{AC}$ vzporedna, je $\overrightarrow{AB} = k\overrightarrow{AC}$. Ker je $\overrightarrow{AB} = \overrightarrow{OB} - \overrightarrow{OA}$ in $\overrightarrow{AC} = \overrightarrow{OC} - \overrightarrow{OA}$, je $\overrightarrow{OB} - \overrightarrow{OA} = k(\overrightarrow{OC} - \overrightarrow{OA})$. Izračunajmo $\overrightarrow{OB}$. Dobimo:

$$\overrightarrow{OB} = (1 - k)\overrightarrow{OA} + k\overrightarrow{OC},$$

kar smo hoteli dokazati.

S pomočjo zgornje trditve rešimo dve nalogi.

Naloga 1. Na straneh AB , BC in CA trikotnika ABC ležijo tri točke D , E in F tako, da je $\overrightarrow{AD} = (1/3)\overrightarrow{AB}$, $\overrightarrow{BE} = (1/3)\overrightarrow{BC}$ in $\overrightarrow{CF} = (1/3)\overrightarrow{CA}$. Z M , N in P označimo zaporedoma preseke daljic CD in AE , BF in AE ter CD in BF (slika 2). Dokaži, da je ploščina $p(MNP)$ trikotnika MNP sedmina ploščine trikotnika ABC .

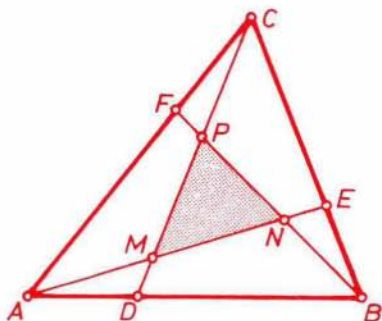

Slika 1

Rešitev. Trikotnika ABC in ABE imata skupno višino, ki izhaja iz oglišča A . Ker je $\overline{BE} : \overline{BC} = 1 : 3$, je

$$p(ABE) = \frac{1}{3}p(ABC) \quad (1)$$

Ker točka N leži na daljicah AE in BF , torej na premici skozi točki A in E ter na premici skozi točki B in F , iz naše trditve sledi, da obstajata števili m in n , za kateri velja:

Slika 2

$$\overline{CN} = (1 - m)\frac{2}{3}\overline{CB} + m\overline{CA} \quad \text{in} \quad \overline{CN} = (1 - n)\overline{CB} + n\frac{1}{3}\overline{CA}$$

Če zgornja dva izraza za $\overline{CN}$ izenačimo ter vse prenesemo na levo stran, dobimo:

$$(m - \frac{n}{3})\overline{CA} + (n - \frac{2}{3}m - \frac{1}{3})\overline{CB} = 0$$

Ker A , B in C ne ležijo na isti premici, ta enakost lahko velja le, če je

$$m - \frac{n}{3} = 0 \quad \text{in} \quad n - \frac{2m}{3} - \frac{1}{3} = 0$$

Sledi $m = 1/7$ in $n = 3/7$. Zato je

$$\overline{CN} = \frac{6}{7}(\frac{2}{3}\overline{CB}) + \frac{1}{7}\overline{CA} = \frac{6}{7}\overline{CE} + \frac{1}{7}\overline{CA}$$

Ker je

$$\overline{AN} = \overline{CN} - \overline{CA} = \frac{6}{7}\overline{CE} + \frac{1}{7}\overline{CA} - \overline{CA} = \frac{6}{7}(\overline{CE} - \overline{CA}) = \frac{6}{7}\overline{AE}$$

je $\overline{AN} : \overline{AE} = 6 : 7$.

Trikotnika ABN in ABE imata skupno višino (iz oglišča B). Zato je

$$p(ABN) = \frac{6}{7}p(ABE) \quad (2)$$

Iz (1) in (2) dobimo

$$p(ABN) = \frac{2}{7}p(ABC)$$

Podobno dobimo

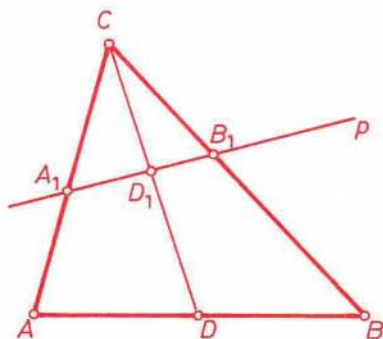
$$p(BPC) = \frac{2}{7}p(ABC) \quad \text{in} \quad p(AMC) = \frac{2}{7}p(ABC)$$

Sedaj pa že lahko izračunamo ploščino trikotnika MNP .

$$\begin{aligned} p(MNP) &= p(ABC) - (p(ABN) + p(BPC) + p(AMC)) = \\ &= p(ABC) - \frac{6}{7}p(ABC) = \frac{1}{7}p(ABC) \end{aligned}$$

Naloga 2. Podan je trikotnik ABC s težiščnico CD . Premica p , ki ne gre skozi nobeno oglišče trikotnika, naj seka daljice CA , CB in CD v točkah A_1 , B_1 in D_1 (slika 3). Dokaži, da velja

$$\frac{\overline{CA}}{\overline{CA_1}} + \frac{\overline{CB}}{\overline{CB_1}} = 2 \frac{\overline{CD}}{\overline{CD_1}} \quad (3)$$

Slika 3.

Rešitev. Oglejmo si vektorje $\overrightarrow{CA_1}$, $\overrightarrow{CB_1}$ in $\overrightarrow{CD_1}$. Izrazimo jih lahko takole:

$$\overrightarrow{CA_1} = k\overrightarrow{CA}, \quad \overrightarrow{CB_1} = n\overrightarrow{CB}, \quad \overrightarrow{CD_1} = m \frac{\overrightarrow{CA} + \overrightarrow{CB}}{2} \quad (4)$$

Enakost (3) sedaj lahko zapišemo tudi takole:

$$\frac{1}{k} + \frac{1}{n} = 2 \frac{1}{m} \quad (5)$$

Za točke A_1 , D_1 in B_1 , ki so kolinearne, uporabimo (*).

$$\overrightarrow{CD_1} = (1-p)\overrightarrow{CB_1} + p\overrightarrow{CA_1}$$

